

## **Правовий режим відкладеної спільності майна подружжя в європейському законодавстві**

Асистент кафедри цивільно-правових  
дисциплін Чернігівського державного  
технологічного університету  
Болдирева Олександра Сергіївна

Політичний курс України, спрямований на інтеграцію вітчизняного законодавства з законодавством Європейського Союзу, загальна демократизація суспільства, зміна економічних орієнтирів потребує пошуку і розробки нових правових механізмів, покликаних адекватно регулювати майнові відносини в родині в сучасних економічних умовах.

Поняття правового режиму майна (власності) членів сім'ї широко застосовується у світовій юридичній практиці і використовується практично у всіх правових системах. У романо-германській та англо-американській системах права поняття правового режиму майна (власності) членів сім'ї і, в першу чергу подружжя, виступає як одна з основних, базових юридичних категорій, які знайшли своє пряме закріплення в законодавстві і судовій практиці [1, 7].

В теорії сімейного права, при характеристиці правового режиму майна подружжя, вирішальне значення відіграє питання про те, на яке майно поширює свою владу кожен з подружжя і які межі цієї влади. Залежно від цього в порівняльно-правовому аспекті можуть бути виділені три основних види правових режимів майна подружжя: режим роздільності майна («separate property»), режим спільності майна («community property»), режим відкладеної спільності («deferred community»).

В межах проведеного дослідження зупинимося на розгляді третього виду правового режиму майна подружжя, а саме на режимі відкладеної спільності («deffered community»). Він полягає в тому, що в період існування такого режиму кожний з подружжя визнається власником належного йому майна, яким він може володіти, користуватися і розпоряджатися самостійно. Однак у випадку припинення шлюбу або самого режиму, все майно подружжя (або тільки його приріст) об'єднується і ділиться між сторонами порівну [2]. Такий правовий режим (з деякими його варіаціями) встановлений у ФРН, Австрії і низці скандинавських країн (Данії, Фінляндії, Ісландії, Норвегії і Швеції). Режим відкладеної спільності є новим видом режимів, так як він склався лише в ХХ ст. як модифікація режимів спільності і роздільності.

Відповідно до норвезького законодавства спільна власність подружжя має бути розділена порівну між подружжям після розірвання шлюбу. "Правило нерівного поділу" тільки загальний принцип, який може бути скасовано, якщо він призводить до явно несправедливих результатів. У 1975 році Верховний суд Норвегії визнав, що непрямий внесок дружини, який полягає у догляді за дітьми та домашнім господарством, та/або оплата витрат на домашнє господарство, як правило, є достатнім для визнання її як співвласника будинку, придбаного чоловіком з його доходів під час шлюбу. Це правило було розроблено Верховним судом у прецедентному праві, і з'явилося у 1991 році у новому сімейному законодавстві Норвегії [8].

Законодавство Данії також визнає та закріплює режим відкладеної спільності майна, визначаючи, що майно повинно бути розділено відповідно до принципу рівного поділу. Нерівний поділ є винятком, і має місце лише тоді, коли шлюб був короткочасним і рівний поділ був би несправедливим (наприклад, якщо одним з подружжя було придбано в шлюбі більшу частку майна, ніж іншим). В тому випадку, коли подружжя володіє майном окремо та враховуючи інші обставини, суд має право, виносячи рішення, прийняти до уваги тривалість шлюбу та економічне становища подружжя, оцінити вклад одного з подружжя в придбання іншим певного майна. При чому на практиці

під вкладом також розуміється непрямий внесок дружини у вигляді догляду за майном і сім'єю [4].

Специфіка шведського закону полягає в існуванні прихованої спільної власності, яка може виникати відповідно до прецедентного права, особливо в тих випадках, коли тільки один з подружжя придбав і оплатив вартість нерухомості. Мета цього виключення полягає в тому, щоб запобігти несправедливому поділу майна подружжя, оскільки іноді рівний поділ може розглядатися як несправедливий по відношенню до одного з подружжя як з точки зору тривалості шлюбу, так і з обставин в цілому[6].

Німецька система поділу набутого за час шлюбу майна з вирівнюванням нарахованих доходів у разі розлучення називається режимом спільності доходів. Після розлучення кожен з подружжя зобов'язаний врахувати збільшення свого майна, яке відбулося за час між початком і кінцем подружнього життя. Різниця між отриманою сумою буде розділена. Навіть тоді, коли у одного з подружжя зростання було менше, ніж у іншого, все одно він має право на половину від спільних доходів. Єдина можливість відступити від цього правила виникає тоді, коли один з подружжя умисно не сприяв економічним або іншим інтересам подружжя в період шлюбу, або здійснював перелюбство чи проявляв жорстокість до іншого з подружжя [5].

Отже, можна вважати, що режим відкладеної спільності є похідним від спільної сумісної власності. Основна відмінність полягає в тому, що у першому випадку під час шлюбу кожен з подружжя залишається власником належного йому майна, яким він володіє, користується і розпоряджається самостійно, але у випадку припинення шлюбу, все майно подружжя (або тільки його приріст) об'єднується і ділиться між сторонами порівну. У випадку спільної сумісної власності кожен з подружжя може володіти, користується і розпоряджається майном на рівних правах, за взаємної згодою незалежно від того, кому з подружжя належить право власності на майно.

Якщо розглядати питання можливості впровадження в нашій державі даного режиму, то на нашу думку в даний час це є недоцільним. Існуючий в

Україні режим спільної сумісної власності є достатньо зрозумілим, усталеним, до того ж він краще захищає інтереси особливо тих жінок, які займаються домашнім господарством, вихованням дітей. Але не можна залишати поза увагою новели європейського регулювання майнових відносин між подружжям, необхідно такі зміни аналізувати та розробляти механізми їх впровадження у вітчизняне законодавство.

### **Література:**

1. Bailey S.L. Marital Property Agreements - Being Creative With the New Legislation // Louisiana Law Review. - 1982. - Vol.43. - P. 159-187.
2. Glendon M.A. The transformation of Family Law. States, Law, and Family in the United States and Western Europe. Chicago and London: The Univ. of Chicago Press, 1989. – 320 p.
3. Kounougeri-Manoledaki E. in Hamilton C. and Perry A. (ed.). Family Law in Europe // Tottel Publishing Ltd, West Sussex.- 2002.- p. 333-341.
4. Nielsen L. National report Denmark. Study on Matrimonial Property Regimes and the Property of Unmarried Couples in Private International Law and Internal Law, European Commission // [http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/regimes/denmark\\_report\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/regimes/denmark_report_en.pdf).
5. Resetar B. Matrimonial Property in Europe: A Link between Sociology and Family Law // <http://www.ejcl.org/123/art123-4.pdf>.
6. Schieatzki J., National report Sweden, Consortium Asser-UCL, Study on Matrimonial Property Regimes and the Property of Unmarried Couples in Private International Law and Internal Law, European Commission // [http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/regimes/swedish\\_report\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/regimes/swedish_report_en.pdf).
7. Spaht K.S. Matrimonial Regimes // Louisiana Law Review. - 1987. - Vol.48. - P. 371-386.
8. Svedrup T. Compensating Gain and Loss in Marriage: A Scandinavian Comment on the Ali Principles, Fretwell Wilson R. (ed.) Reconceiving the Family // Cambridge University Pres. – 2006.- p. 475-477.